

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3058/2019. (III. 25.) AB HATÁROZATA

alkotmányjogi panasz elutasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

Az Alkotmánybíróság a Pécsi Ítéltábla, mint másodfokú bíróság Bf.III.30/2017/12. számú végzése alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt elutasítja.

I n d o k o l á s

I.

- [1] 1. Az indítványozó az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján a Pécsi Ítéltábla mint másodfokú bíróság Bf.III.30/2017/12. számú végzése alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt terjesztett elő.
- [2] A Kaposvári Törvényszék 2015. január 14-én kelt 13.B.606/2014/15. számú ítéletével az indítványozót a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény (a továbbiakban: Btk.) 160. § (1) bekezdésébe ütköző és a (2) bekezdés *d*) pontja szerint minősülő különös kegyetlenséggel elkövetett emberölés bűntette miatt 15 év szabadságvesztésre és 10 év közügyektől eltiltásra ítélte. A Pécsi Ítéltábla, mint másodfokú bíróság 2016. május 3-án kelt Bf.III.30/2015/21. számú végzésével az elsőfokú ítéletet hatályon kívül helyezte és az elsőfokú bíróságot új eljárásra utasította.
- [3] A megismételt eljárásban a Kaposvári Törvényszék 2017. március 29-én kelt 26.B.395/2016/30/I. számú ítéletével az indítványozót a Btk. 160. § (1) bekezdésébe ütköző és a (2) bekezdés *d*) pontja szerint minősülő különös kegyetlenséggel elkövetett emberölés bűntette miatt 13 év szabadságvesztésre és 10 év közügyektől eltiltásra ítélte. A Pécsi Ítéltábla, mint másodfokú bíróság 2017. december 18-án jogerős Bf.III.30/2017/12. számú végzésével az elsőfokú ítéletet helybenhagyta.
- [4] 2. Az indítványozó 2018. április 3-án postára adta az elsőfokú bírósághoz címezve alkotmányjogi panaszát, amelyben a Pécsi Ítéltábla mint másodfokú bíróság Bf.III.30/2017/12. számú végzése alaptörvény-ellenességének a megállapítását és megsemmisítését kérte. Álláspontja szerint kirendelt védőjének megfelelő értesítését a nyomozó hatóság elmulasztotta, és a védelemre való felkészüléshez nem rendelkezett elegendő idővel.
- [5] Az Alkotmánybíróság főttkárának a felhívására az indítványozó – időközben meghatalmazott jogi képviselője útján – 2018. augusztus 13-án az Alkotmánybírósághoz előterjesztett indítvány-kiegészítésében azt állította, hogy kirendelt védője értesítésének hiányosságai miatt az Alaptörvény XXVIII. cikk (3) bekezdésében foglalt védelemhez való joga és a IV. cikk (2) bekezdésben rögzített személyes szabadsághoz való joga sérült. Az indítványozó utalt az Alkotmánybíróság 8/2013. (III. 1.) AB határozatában (a továbbiakban: Abh.) foglalt alkotmányos követelményre, amelynek alapján – álláspontja szerint – az eljáró bíróságoknak ki kellett volna rekesztenie a kirendelt védője és az ügyész jelenlétében tett beismerő vallomását a bizonyítékok közül. Mivel az elsőfokú bíróság erre alapozva mondta ki a bűnösségét, így sérült az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdésében és a XXVIII. cikk (1) bekezdésében rögzített tisztességes eljáráshoz való joga is.

II.

- [6] 1. Az Alaptörvénynek az indítvánnyal érintett rendelkezései:

„IV. cikk (1) Mindenkinek joga van a szabadsághoz és a személyi biztonsághoz.”

„XXIV. cikk (1) Mindenkinek joga van ahhoz, hogy ügyeit a hatóságok részrehajlás nélkül, tisztességes módon és ésszerű határidőn belül intézzék. A hatóságok törvényben meghatározottak szerint kötelesek döntéseiket indokolni. [...]”

„XXVIII. cikk (1) Mindenkinek joga van ahhoz, hogy az ellene emelt bármely vádat vagy valamely perben a jogait és kötelezettségeit törvény által felállított, független és pártatlan bíróság tisztességes és nyilvános tárgyaláson, ésszerű határidőn belül bírálja el. [...] „

„XXVIII. cikk (3) A büntetőeljárás alá vont személynek az eljárás minden szakaszában joga van a védelemhez.”

- [7] 2. A büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvénynek (a továbbiakban: régi Be.) az indítvánnyal érintett rendelkezései:

„43. § (2) A terhelt jogosult arra, hogy
[...]

c) megfelelő időt és lehetőséget kapjon a védekezésre való felkészülésre, [...]

(4) A (2) bekezdés c) pont szerinti jogosultság szem előtt tartása mellett a terhelt számára úgy kell biztosítani a felkészülés lehetőségét, hogy az ne járjon az eljárás folytatására nézve aránytalan nehézséggel.”

„48. § (1) A bíróság, az ügyész, illetőleg a nyomozó hatóság védőt rendel ki, ha a védelem kötelező, és a terheltnek nincs meghatalmazott védője. A terheltet a kirendelést követően tájékoztatni kell a védő személyéről és elérhetőségéről. A 46. § b) pontja esetén a védőt legkésőbb a terhelt első kihallgatásáig ki kell rendelni. A kirendelő határozatban a védőt tájékoztatni kell a terhelt fogva tartásának helyéről, valamint kihallgatásának tervezett helyéről és idejéről.”

„78. § (1) A büntetőeljárásban szabadon felhasználható a törvényben meghatározott minden bizonyítási eszköz, és szabadon alkalmazható minden bizonyítási eljárás. A törvény azonban elrendelheti egyes bizonyítási eszközök igénybevételét.
[...]

(4) Nem értékelhető bizonyítékként az olyan bizonyítási eszközökből származó tény, amelyet a bíróság, az ügyész vagy a nyomozó hatóság bűncselekmény útján, más tiltott módon vagy a résztvevők eljárási jogainak lényeges korlátozásával szerzett meg.”

III.

- [8] 1. Az Alkotmánybíróság elsőként azt vizsgálta, hogy az Abtv. 27. §-a alapján benyújtott alkotmányjogi panasz megfelel-e a befogadhatóságra vonatkozó kritériumoknak.
- [9] Az Abtv. 30. § (1) bekezdése értelmében az Abtv. 27. §-ára alapozott alkotmányjogi panaszt a sérelmezett döntés kézbesítésétől számított hatvan napon belül lehet benyújtani az ügyben első fokon eljáró bírósághoz címezve. A Pécsi Ítéltábla mint másodfokú bíróság Bf.III.30/2017/12. számú végzését a kézbesítési ív szerint az indítványozó 2018. február 2-án vette át. Az indítványozó alkotmányjogi panaszát 2018. április 3-án postára adta. Az Alkotmánybíróság ennek alapján megállapította, hogy a panaszt határidőben benyújtottnak kell tekinteni.
- [10] Az indítvány részben eleget tett az Abtv. 52. § (1), illetve (1b) bekezdésében foglalt, a határozott kérelemre vonatkozó követelményeknek, mert tartalmazza az Alkotmánybíróság hatáskörét megalapozó törvényi rendelkezést (az Abtv. 27. §); az Alaptörvény sérülni vélt rendelkezéseit [IV. cikk (1) bekezdés, XXIV. cikk (1) bekezdés, valamint a XXVIII. cikk (1) és (3) bekezdés]. Az indítványozó indokolta – az Alaptörvény IV. cikk (1) bekezdésben biztosított jog kivételével – az Alaptörvényben biztosított jogai sérelmét, továbbá megjelölte a támadott bírósági határozatot (Pécsi Ítéltábla Bf.30/2017/12. számú végzése) és kérte, hogy az Alkotmánybíróság állapítsa meg annak alaptörvény-ellenességét és semmisítse meg.
- [11] Az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdése a közigazgatási hatósági eljárás vonatkozásában fogalmazza meg a tisztességes eljárás követelményét, így a panasszal támadott bírósági határozatok és ezen alaptörvényi rendelkezés között nincs összefüggés. Az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint ennek következtében a panasznak ez az eleme érdemben nem vizsgálható {pl. 3179/2013. (X. 9.) AB végzés, Indokolás [6], 3122/2017. (V. 30.) AB végzés, Indokolás [12] és 3124/2017. (V. 30.) AB végzés, Indokolás [13]}.
- [12] Az indítványozó az Alaptörvény IV. cikk (1) bekezdéséhez alkotmányjogi szempontból értékelhető indokolást nem fűzött. Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint ilyen indokolás hiányában az indítványi elem

nem alkalmas érdemi elbírálásra {3075/2016. (IV. 18.) AB határozat, Indokolás [19]; 3231/2016. (XI. 18.) AB határozat, Indokolás [26]}.

- [13] Az Abtv. 27. § a) pontja értelmében az alaptörvény-ellenes bírói döntéssel szemben az egyedi ügyben érintett személy vagy szervezet alkotmányjogi panasszal fordulhat az Alkotmánybírósághoz, ha az ügy érdemében hozott döntés vagy a bírósági eljárást befejező egyéb döntés az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogát sérti. Az indítványozó az alkotmányjogi panasznak alapul szolgáló büntető ügyben terhelt volt, így értelemszerűen érintettnek tekinthető.
- [14] Az Abtv. 27. § b) pontjában foglaltak szerint a bírói döntéssel szemben alkotmányjogi panasz akkor terjeszthető elő, ha az indítványozó a jogorvoslati lehetőségeit kimerítette vagy a jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az indítvány a befogadáshoz szükséges ezen feltételnek is eleget tett.
- [15] 2. Az Alkotmánybíróság ezután az Abtv. 29. §-ában rögzített, az indítvány befogadásához szükséges további feltételek fennállását vizsgálta.
- [16] Az Abtv. 29. §-a alapján az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának feltétele, hogy a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességet vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést vessen fel. E két feltétel alternatív jellegű, így az egyik fennállása önmagában megalapozza az Alkotmánybíróság érdemi eljárását {3/2013. (II. 14.) AB határozat, Indokolás [30], illetve 34/2013. (XI. 22.) AB határozat, Indokolás [18]}. A feltételek meglétének vizsgálata az Alkotmánybíróság mérlegelési jogkörébe tartozik.
- [17] Az indítványozó az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében foglalt tisztességes eljáráshoz való jog sérelmét abban jelölte meg, hogy az Abh.-ban foglalt alkotmányos követelmény megszegése – a kirendelt védői értesítés szabálytalansága – következtében a terhelti beismerő vallomását ki kellett volna rekeszteni a bizonyítékok közül. Az indítványozó kifogása tehát a bíróság által felhasznált és értékelt egyik bizonyítékra vonatkozott.
- [18] Az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésével összefüggésben felhozott indítványozói felvetésekkel kapcsolatban – következetes gyakorlatának megfelelően – az Alkotmánybíróság a jelen ügyben is a következőket hangsúlyozza. Az Alkotmánybíróság az Alaptörvény 24. cikkének (1) bekezdése alapján az Alaptörvény védelmének legfőbb szerve. A (2) bekezdés d) pontja értelmében alkotmányjogi panasz alapján felülvizsgálja a bírói döntésnek az Alaptörvénnyel való összhangját. Az alkotmányjogi panasz jellegének megfelelően a testület hatáskörébe a bírói döntéseknek kizárólag az alkotmányossági szempontú vizsgálata tartozik. {3198/2013. (X. 22.) AB végzés, Indokolás [22]}. „Ennek megfelelően az Alkotmánybíróság nem vizsgálja, hogy a bírói döntés indokolásában megjelölt bizonyítékok és megjelenő érvek megalapozottak-e, mint ahogy azt sem vizsgálja, hogy a jogalkalmazó helytállóan értékelt-e az eljárásban beszerzett bizonyítékokat és előadott érveket, vagy a konkrét ügyben a bírói mérlegelés eredményeként megállapított tényállás, és az abból levont következtetés megalapozott-e. A tényállás megállapítása, a bizonyítékok értékelése, és mérlegelése ugyanis az eljárási jogi szabályokban a jogalkalmazó számára fenntartott feladat” {3012/2016. (I. 25.) AB végzés, Indokolás [20]}. Az Alkotmánybíróság ennek következtében a terhelti beismerő vallomás bizonyítékként történő figyelembevételét és értékelését, valamint a büntetőjogi felelősséget megalapozó egyéb bizonyítékokkal összefüggésben elvégzett bírói mérlegelést az alkotmányjogi panasz eljárásban nem vizsgálta.
- [19] Az Alkotmánybíróság ugyanakkor jelen ügyben azt vizsgálta, hogy a Pécsi Ítélet tábla ítélete sértette-e az indítványozó védelemhez való jogát. Az Alkotmánybíróság ugyanis az Abh.-ban alkotmányos követelményként rögzítette, hogy a kirendelt védőt a terhelti kihallgatás helyéről és időpontjáról olyan időben kell értesíteni, hogy lehetősége legyen a büntetőeljárás törvényben foglalt jogait gyakorolni és a terhelti kihallgatáson részt venni. Ilyen értesítés elmaradása esetén a terhelt vallomása bizonyítékként nem vehető figyelembe. Jelen ügy annyiban tér el az Abh. alapjául szolgáló ügy körülményeitől, hogy a védő értesítésének időpontjára nézve semmilyen adat, irat sem áll rendelkezésre. Ugyanakkor tényként megállapítható a rendelkezésre álló nyomozati iratok alapján, hogy a kirendelt védő az első gyanúsított kihallgatás megkezdése előtt a rendőrségen megjelent, a gyanúsított kihallgatáson végig részt vett és védői jogait gyakorolta. (Nyomozati iratok 2014. március 19-i tárgyalási jegyzőkönyv 535. oldalától az 541. oldaláig.) Ennek következtében az Alkotmánybíróság jelen ügyben azt tekintette alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdésnek, hogy megvalósult-e az indítványozó védelemhez való (azon belül a védekezésre történő felkészülés) jogának a sérelme annak ellenére, hogy a kirendelt védője az első gyanúsított kihallgatás során végig jelen volt.

[20] Mindezek alapján az előadó alkotmánybíró az Ügyrend 31. § (6) bekezdése alapján – a befogadásról szóló döntés helyett – a panasz érdemi elbírálását tartalmazó határozat-tervezetet terjesztett az Alkotmánybíróság elé.

IV.

[21] Az alkotmányjogi panasz nem megalapozott.

[22] 1. Az indítványozó alkotmányjogi panaszában azt kifogásolta, hogy kirendelt ügyvédjét a nyomozó hatóság nem értesítette megfelelő időben a 2014. március 19-én terheltként történt kihallgatásáról, így a védőnek nem volt módja felkészülni a védelemre, továbbá arra sem volt lehetősége, hogy a kihallgatás előtt vele konzultáljon a beismerő vallomás jogkövetkezményeiről. Az indítványozó álláspontja szerint ezek a körülmények az Alaptörvény XXVIII. cikk (3) bekezdésében foglalt védelemhez való jogát alaptörvény-ellenesen korlátozták.

[23] Az Alkotmánybíróság elsőként azt vizsgálta, hogy az indítványozónak az Alaptörvény XXVIII. cikk (3) bekezdésében rögzített védelemhez való jogát korlátozták-e.

[24] Az Alkotmánybíróság annak megítélése érdekében, hogy a védelemhez való jog korlátozása megállapítható-e, áttekintette a releváns alkotmányos elveket és büntetőeljárás szabályokat.

[25] Az Alkotmánybíróság az Alaptörvény XXVIII. cikk (3) bekezdésében rögzített védelemhez való jog alkotmányos tartalmának főbb elveit több határozatában rögzítette. Az Alaptörvény XXVIII. cikkének (3) bekezdése értelmében „[a] büntetőeljárás alá vont személynek az eljárás minden szakaszában joga van a védelemhez.” Az Alkotmánybíróság hangsúlyozta, hogy a védelemhez való jog a büntetőeljárás során számtalan részletszabályban ölt testet. Ezen jog tartalmát képezik egyfelől a védő eljárási jogosítványai, másfelől a hatóságok azon kötelezettségei, amelyek a védelem ellátását lehetővé teszik. {Legutóbb pl.: 15/2016. (IX. 21.) AB határozat, Indokolás [36], Abh., Indokolás [25]–[26], eredetileg: 25/1991. (V. 18.) AB határozat, ABH 1991, 414, 415.}

[26] A védelemhez való jog érvényesülése szempontjából a terhelt és a védő jogait együttesen kell szemlélni {legutóbb: 3244/2018. (VII. 11.) AB határozat, Indokolás [57]}. A védelemhez való jog magában foglalja az ügy megismerését és az ügy előbbre vitelét célzó jogokat. Az ügy megismerését biztosító jogok közé tartozik a hatósági határozatok, az intézkedések megismeréséhez, az iratbetekintéshez és a jelenléthez való jog. Az ügy előbbre vitelét szolgáló jogok közé tartozik az indítványok, az észrevételek megtételére, a jogorvoslat benyújtására, a kérdések feltételére, a perbeszéd megtartására való jog. Mindezen jogok gyakorlásán keresztül valósul meg a terhelt védelme {15/2016. (IX. 21.) AB határozat, Indokolás [36]–[39]}.

[27] Az Alkotmánybíróság az Abh.-ban ezen jogok közül a védői jelenlét garanciális szerepét emelte ki. A terhelt kihallgatásakor ugyanis a védő személyes jelenléte biztosítja az eljárási szabályok megtartását. A védő jelenlétének legjelentősebb funkciója az, hogy képes garantálni a terheltként tett vallomás önkéntességét. A védő, amikor a terhelt kihallgatásán a részvételi jogát gyakorolja, nem tesz mást, mint a szakmai és hivatásbeli, továbbá az eljárási törvényben foglalt kötelezettségeit teljesíti: védencével a kapcsolatot mihamarabb felveszi, jogairól és a védekezés törvényes eszközeiről felvilágosítja, a legjobb tudása és lelkiismerete szerint minden védekezési eszközt felhasznál érdekében, illetve a terheltet mentő és felelősségét enyhítő tények felderítését szorgalmazza (Abh., Indokolás [44]).

[28] A védő jogainak gyakorlása ugyanakkor a hatóságok kötelezettségeinek megfelelő teljesítését is megköveteli. A régi Be. 48. § (1) bekezdése szerint a bíróság, az ügyész, illetőleg a nyomozó hatóság védőt rendel ki, ha a védelem kötelező, és a terheltnek nincs meghatalmazott védője. A terheltet a kirendelést követően tájékoztatni kell a védő személyéről és elérhetőségéről. A fogvatartott terhelt esetében a védőt legkésőbb a terhelt első kihallgatásáig ki kell rendelni. A kirendelő határozatban a védőt tájékoztatni kell a terhelt fogva tartásának helyéről, valamint kihallgatásának tervezett helyéről és idejéről.

[29] Az Alkotmánybíróság a nyomozó hatóságnak ez utóbbi, értesítési kötelezettségét az Abh.-ban pontosította. Eszerint az Alaptörvény XXVIII. cikk (3) bekezdéséből fakadó alkotmányos követelmény, hogy a régi Be. 48. § (1) bekezdésének alkalmazásakor a terhelt érdekében kirendelt védőt a terhelti kihallgatás helyéről és időpontjáról igazolható módon, olyan időben értesítsék, hogy a kirendelt védőnek lehetősége legyen az eljárási törvényben foglalt jogait gyakorolni és a terhelti kihallgatáson részt venni. Ilyen értesítés elmaradása esetén a terhelt vallomása bizonyítékként nem értékelhető (Abh., Rendelkező rész 1. pont).

[30] A terhelt kihallgatásánál a védő jelenlétének a biztosítása nemcsak az eljárási szabályok megtartásának a garanciája, hanem a terheltet a védekezésre felkészülésben is segíti. A terheltnek joga van arra, hogy megfelelő

időt és lehetőséget kapjon a védekezésre való felkészülésre [rég. Be. 43. § (2) bekezdés c) pont]. Ezért a fogva lévő gyanúsított kihallgatása előtt a védővel értekezhet [rég. Be. 184. § (3) bekezdés]. Erről a bíróság, az ügyész és a nyomozó hatóság az eljárási cselekmény elvégzése előtt a cselekménnyel érintett személyt tájékoztatja (rég. Be. 62. §.)

- [31] A védekezésre történő felkészülés követelményét a nemzetközi egyezmények, így a Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezségokmányának 14. cikk 3/b. pontja, valamint az Emberi Jogok Európai Egyezményének (a továbbiakban: EJE) 6. cikk 3/b. pontja is rögzíti. Az Emberi Jogok Európai Bírósága (a továbbiakban: EJEB) az EJE ezen rendelkezésének értelmezése során felhívta arra a figyelmet, hogy a megfelelő felkészülési idő mérlegelésekor több körülményt tekintetbe kell venni, így az eljárás jellegét, az ügy bonyolultságát és azt, hogy az eljárás éppen mely szakaszában tart [Gregacevic kontra Horvátország, (58331/09), 2012. július 10., 51. pont]. Nem hagyható figyelmen kívül az eljárás gyors lefolytatásához fűződő érdek sem, amelynek érvényesítése azonban nem eredményezheti az eljárásban részt vevők jogainak sérelmét [OAO Neftyanaya Kompaniya Yukos kontra Oroszország, (14902/04), 2011. szeptember 30., 540. pont]. Ezen túlmenően olyan körülményeket is mérlegelni kell, mint pl. a védő elfoglaltsága és aktuális munkaterhe [Lambin kontra Oroszország, (12668/08), 2017. november 21., 43–48. pontok].
- [32] A nemzetközi követelményekkel összhangban a régi Be. rögzíti, hogy a terhelt számára úgy kell biztosítani a felkészülés lehetőségét ezen jogosultság szem előtt tartása mellett, hogy az ne járjon az eljárás folytatására nézve aránytalan nehézséggel [rég. Be. 43. § (4) bekezdés].
- [33] A terhelt kihallgatásánál jelenlévő kirendelt védő azonban nemcsak passzív résztvevő, hiszen a védő azon eljárási cselekményeknél, ahol jelen lehet, gyakorolhatja pl. kérdezési, indítványtételi jogát is, elősegítve ezzel, hogy a terhelt védelme szempontjából kedvező tényeket és körülményeket az eljáró nyomozó hatóság vagy bíróság feltárja és rögzítse [pl. a büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvény 184. § (2) bekezdés, 185. § (1) bekezdés, 286. § (3) bekezdés]. Ebből következik, hogy a kirendelt védő és a terhelt, ha azt szükségesnek tartja, a terhelt kihallgatása előtt konzultálhat a védekezéssel összefüggő kérdésekről, a védelmi stratégiáról, a terhelt jogairól, stb. és ennek feltételeit a nyomozó hatóságnak biztosítania kell.
- [34] 2. Az Alkotmánybíróság az alkotmányos elvek és a büntetőeljárási szabályok figyelembe vételével vizsgálta, hogy az alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló büntetőeljárásban az indítványozónak – 2014. március 19-én – terheltként történt kihallgatásával kapcsolatban a védelemhez való jog korlátozása megállapítható-e.
- [35] Az Alkotmánybíróság vizsgálatához az elsőfokú bíróságtól beszerezte a büntető ügy nyomozati és bírósági iratait és azok áttanulmányozása után alakította ki az álláspontját. Annak megállapítása érdekében, hogy az indítványozó által állított alapjog-korlátozásra sor került-e, elengedhetetlen volt az indítványozó ezen kihallgatásához kapcsolódó egyes tények figyelembevétele, ez azonban nem jelenti azt, hogy az Alkotmánybíróság a bíróság által megállapított tényállást felülvizsgálta volna vagy a bizonyítékok újraértékelését végezte volna el.
- [36] Az Alkotmánybíróság a büntető ügy irataiból megállapította, hogy az indítványozót 2014. március 19-én tanúként többször kihallgatták (12 óra 53 perckor, 15 óra 15 perckor, 18 óra 9 perckor, 21 óra 16 perctől 23 óráig) és minden esetben írásban rögzítették azt a figyelmeztetést, hogy nem köteles önmagát bűncselekmény elkövetésével vádolni [rég. Be. 82. § (1) bekezdés b) pont]. Az utolsó tanúkihallgatás alkalmával egy színes fényképsorozat készült, amelyen az indítványozó a kihallgatást végző nyomozón bemutatta az ütéseket, a sértett mellkasának taposását és a rúgásokat, amelyeket állítása szerint a sértettel szemben alkalmazott (nyomozati iratok I. kötet 181–203. oldal). A tanúvallomások megtétele után, 23 óra 25 perckor az indítványozót őrizetbe vették és részére védőt rendeltek ki. A védőt kirendelő határozaton kívül a védő értesítésére vonatkozó feljegyzés vagy a kirendelést igazoló más dokumentum az iratban nem található. Az indítványozó terheltként történő kihallgatása 23 óra 31 perckor kezdődött, amelyen a kirendelt védője és az ügyész is részt vett. A kihallgatási jegyzőkönyvben szerepelnek a vallomástétel megtagadásának lehetőségére és a vallomás bizonyítékként történő felhasználására vonatkozó kioktatások [rég. Be. 117. § (2) bekezdés], valamint az is, hogy megfelelő időt és lehetőséget kaphat a védekezésre történő felkészüléshez. Az indítványozó aláírásával tanúsította, hogy a kioktatásokat megértette és a kirendelt védő személyét elfogadta. A jegyzőkönyvből megállapítható, hogy a kirendelt védő a kihallgatásnál nemcsak jelen volt, hanem több kérdést is feltett az ügy tisztázása érdekében. Az indítványozó ezt a beismerő vallomását 2014. július 3-án – több mint 3 hónap elteltével – visszavonta.

- [37] Mindezekre a tényekre az elsőfokú bíróság is utalt ítéletének indokolásában és a bizonyítékok mérlegelése során az indítványozó 2014. március 19-én tanúként tett utolsó vallomását a bizonyítékok közül kirekesztette, mivel a megalapozott gyanút alátámasztó bizonyítékok az utolsó tanúvallomás alkalmával már rendelkezésre álltak, a bűncselekmény elkövetését beismerte, de a gyanúsításra történő törvényes figyelmeztetés nélkül továbbra is tanúként – és nem terheltként – hallgatták ki az indítványozót (elsőfokú ítélet 7. oldal 2–3. bekezdés).
- [38] A másodfokú bíróság végzésének indokolása szintén kitért az indítványozó terheltként történő kihallgatásának körülményeire. Eszerint a kirendelt védő értesítésének tényére, időpontjára vonatkozó adat az iratokban ugyan nem szerepel, de a kirendelt védő a terhelt kihallgatásánál jelen volt, így az értesítés körülményeinek a vizsgálata szükségtelen (másodfokú végzés 6. oldal 4. bekezdés). A másodfokú bíróság rögzítette, hogy a terhelt kihallgatásánál a kirendelt védő jelenléte a legfőbb garanciája annak, hogy az eljárási szabályokat megtartsák, és egyben biztosítja a vallomás önkéntességét is (másodfokú végzés 5. oldal utolsó bekezdés).
- [39] Az indítványozó mindezekon túlmenően azt is kifogásolta, hogy a terheltként tett vallomása előtt nem tudott a kirendelt védőjével beszélni. Ezáltal a védekezésre felkészülés lehetőségét a nyomozó hatóság nem biztosította és így védelemhez való jogát korlátozta.
- [40] Az Alkotmánybíróság rögzíti, hogy a 2014. március 19-én terheltként tett kihallgatásról a kirendelt védő értesítésére, annak időpontjára nézve az iratokban nincs információ, de a kirendelt védő a kihallgatáson részt vett, kéredezési jogát gyakorolta és ezt a körülményt a másodfokú bíróság a támadott határozatában értékelte. Az iratok tanúsága szerint az indítványozó a büntetőeljárás során tett nyilatkozataiban először az elsőfokú eljárás során – a Kaposvári Törvényszék által 2015. január 13-án tartott nyilvános tárgyaláson – kifogásolta a gyanúsítottként történt vallomástételt megelőző ügyvédi konzultáció kérdését. Az indítványozó ekkor közölte, hogy a gyanúsítottként történt kihallgatása során az ügyvéd jelen volt, de nem beszélt vele. Állítása szerint, ha beszélt volna vele, akkor nem tesz beismerő vallomást. Ügyészi kérdésre adott válaszában kifejtette, hogy azért nem beszélt a kirendelt védővel, mert akkor ez nem jutott az eszébe (hivatkozott tárgyalási jegyzőkönyv 7. oldal 2. bekezdés). Az Alkotmánybíróság nem talált az iratokban semmilyen arra vonatkozó adatot, hogy a kihallgatás előtt a kirendelt védő kérte volna, hogy a nyomozó hatóság biztosítson részükre lehetőséget a megbeszélésre. Amennyiben ezt a nyomozó hatóság megtagadta volna, akkor a terhelt vagy a védő kérhette volna annak jegyzőkönyvbe vételét és ez az iratokban szerepelne. A régi Be. szerint az eljárással összefüggő esemény vagy nyilatkozat jegyzőkönyvbe vételét a nyomozó hatóság kizárólag abban az esetben tagadhatja meg, ha az esemény vagy nyilatkozat megtörténtéről az ügyésznek, illetőleg a nyomozó hatóság tagjának nincs tudomása [rég. Be. 166. § (6) bekezdés]. A nyomozati iratokban azonban nincs arra vonatkozó információ, az indítványozó vagy a kirendelt védője a terheltként történő kihallgatás előtt kérte volna, hogy egymással beszélhessenek, illetve, hogy ezt a kérést a nyomozó hatóság elutasította volna.
- [41] A régi Be. szerint, akinek az ügyész vagy a nyomozó hatóság intézkedése vagy intézkedésének elmulasztása a jogait vagy érdekeit közvetlenül sérti, az a tudomásszerzéstől számított nyolc napon belül panasszal élhet [rég. Be. 196. § (1) bekezdés]. A nyomozati iratokban szintén nem található arra utaló feljegyzés, amely szerint a védői konzultáció megakadályozása miatt az indítványozó vagy a kirendelt védője panasszal élt volna.
- [42] A régi Be.-ben foglalt ezen garanciák biztosítják azt az alkotmányos lehetőséget, hogy ha a terhelt a védőjével történő megbeszélésre igényt tart, akkor a védelemre történő felkészülés érdekében azt megtehesse. A jelen ügyben ugyanakkor nem volt megállapítható olyan körülmény, amely arra utalna, hogy a nyomozó hatóság az indítványozó és a kirendelt védője megbeszélését, továbbá a védekezésre történő felkészülését megakadályozta volna, figyelemmel arra is, hogy az eljárás során a védelemre való felkészülés korlátozását az indítványozó csak hosszabb idő elteltével kifogásolta.
- [43] A másodfokú bíróság az Abh. alkotmányos követelménye alapján kizárólag a kirendelt védői jelenlét garanciális jelentőségét emelte ki, amely álláspontja szerint ellensúlyozta az értesítéssel összefüggő eljárási szabálytalanságot. Az Alkotmánybíróság álláspontja szerint az alkotmányjogi panaszban kifogásolt védekezésre való felkészülés jogának sérelmét azonban nem önmagában a védő jelenléte, hanem annak más büntetőjogi garanciákkal való együttes érvényesülése zárta ki. Ilyen garancia volt a konkrét ügyben a védő aktív részvétele a terhelt kihallgatásán, amely kéredezési jogának gyakorlásában nyilvánult meg. További garanciát jelentettek a kihallgatási jegyzőkönyvben rögzített kioktatások a terhelt jogairól, köztük arról, hogy megfelelő időt és lehetőséget kaphat a védekezésre történő felkészüléshez, valamint a panasz igénybe vétele a felkészülés lehetőségének megtagadása esetén, illetve az elutasítás jegyzőkönyvbe vételének a kötelezettsége.

[44] Mindezekre tekintettel az Alkotmánybíróság arra a következtetésre jutott, hogy a támadott bírósági döntés következtében nem valósult meg az indítványozónak az Alaptörvény XXVIII. cikk (3) bekezdésben foglalt védelemhez való joga korlátozása és annak sérelme, így az alkotmányjogi panaszt elutasította.

Budapest, 2019. március 12.

Dr. Horváth Attila s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Balsai István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Czine Ágnes s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Juhász Imre s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/744/2018.

